

martyrum proferre reliquias: & nos qui eas suscipimus appellare cinerarios & idolatras: qui mortuorum hostium ossa ueneremur: O infelicem hominem: & omni lachrymarum fonte plangendum: qui hæc dicens non se intelligit esse Samaritanum & iudæum: qui corpora mortuorum pro imundis habet: & etiã uasa quæ in eadẽ domo fuerint pollui suspicatur: sequentes occidentem litteram: & non uiuificantem spiritum. Nos autem non dico martyrum reliquias: sed ne solẽ quidẽ & lunam: non angelos: non archangelos: non cherubim: non seraphim: & omne nomen quod nominatur: & in presenti sæculo & in futuro colimus & adoramus: ne seruiamus creaturæ potius quàm creatori: qui est benedictus in sæcula. Honorem autem reliquias martyrum: ut eum cuius sunt martyres adoremus. Honoramus seruos: ut honor seruorum: redundet ad dominum: qui ait: Qui uos suscipit: me suscipit. Ergo Petri & Pauli imunda sunt reliquias: Ergo Moyse corpusculum imundum erit: quod iuxta hebraicam ueritatem ab ipso sepultum est domino: Et quotienscumque apostolorum & prophetarum & omnium martyrum basilicas ingredimur: totiens idolorum templum ueneramus: Accensique ante tumulos eorum ceteri idolatriæ insignia sunt: Plus aliquid dicam: quod redundet in auctoris caput: & insanum cerebrum uel sanet aliquando uel deleat: ne tantis sacrilegiis simulacrum animæ subuertant: ergo & domini corpus in sepulchro positum imundum fuit: Et angeli qui candidis uestibus utebantur mortuo cadaueri atque polluto prebebant excubias: ut post multa sæcula Dormitantius sonaret: imo eructaret imundissimam crapulam: & cum Iuliano persecutore sanctorum basilicas aut destrueret: aut in templum conuerteret: Miror sanctum episcopum: in cuius parrochia esse presbyter dicitur acquiescere furori eius. & non uirga apostolica: uirgaque ferrea confringere uas inutile: & tradere in iteritum carnis: ut spiritus saluus fiat. Meminerit illius dicti: Si uidebas furem: currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas. Et in alio loco: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: ut disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem. Et iterum. Nonne odiestes te domine odio habui: & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos. Si non sunt honorandæ reliquias martyrum: quomodo legimus: preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius? Si ossa mortuorum polluit contingentes: quomodo Heliseus mortuus mortuum suscitauit: Et dedit uitam corpori: quod iuxta Vigilantiũ iacebat imundum: Ergo omnia castra israelitici exercitus: & populi dei fuere imunda: quia Ioseph & patriarcharum corpora portabant in solitudine: & ad sanctam terram imundos cineres ptulerunt: Ioseph quoque qui in typo precessit domini saluatoris nostri sceleratus fuit: qui tanta ambitioe Jacob in Hebræo ossa portauit: ut imundum patrem auo & attauo sociaret imundis: & mortuum mortuis copularet: O precidendam linguam a medicis: immo insanum curandum caput: ut qui loqui nescit: discat aliquando reticere. Ego uidi hoc aliquando portetum: & testimoniis scripturarum quasi uinculis Hippocratis uolui ligare furiosum. Sed abiit: excessit: euasit: erupit: & iter Hadriæ fluctus. Cotinque Regis alpes: in nos daclamando clamauit. quicquid enim amens loquitur: uociferatio & clamor est appellandus. Tacita me forsitan cogitatione reprehendas: cur in absentem iuehar: Fatebor tibi dolorẽ meum. Sacrilegium tantum patienter audire non possum. Legi enim Syromasten Phinees austeritatem Helia: zelum Simonis Chanane: Petri saueritatem Ananiam & Saphiram trucidantis: Paulique constantiam: qui Helymam magum uis domini resistentem æterna cæcitate dånauit. Non est crudelitas pro deo: sed pietas. Unde & in lege dicitur. Si frater tuus & amicus & uxor: quæ est in sinu tuo deprauare te uoluerit a ueritate: sit manus tua super eos: & effunde sanguinem eorum: & auferes malum de medio israel. Iterum dicam. Ergo martyrum imundæ sunt reliquias? Et quid passi sunt apostoli: ut imundum Stephani corpus tanta funeris ambitioe precederent: ut facerent ei planctum magnum: ut eorum luctus in nostrum gaudium uerteretur. Nam quod dicitur eum uigilias execrari facit & hoc contra uocabulum suum ut uelit dormire Vigilantius & non audiat saluatorem dicentem sic: Non potuistis una hora uigilare mecum. uigilate & orate ne intretis in tentationem. Spiritus promptus est: sed caro infirma. Et in alio loco Propheta dicit: Media nocte surgebam: ut confiterer tibi super iudicia iustitiæ tuæ. Dominum quoque in euangelio legimus pernoctasse & apostolos clausos carcere tota nocte uigilasse: ut illis psallentibus terra quateretur: custos carceris crederet: magistratus & ciuitas terrerentur. Loquitur Paulus. Orationi insistite uigilantes in ea. Et in alio loco: in uigiliis frequenter. Dormiat itaque Vigilantius: & ab exterminatore Aegypti cum Aegyptiis dormiens suffocetur. Nos dicamus cum Dauid: Non dormitabit neque dormiet qui custodit israel: ut ueniat ad nos sanctus Ethir: qui interpretatur uigil. Et si quando propter peccata nostra dormierit: dicamus ad eum. Surge: ut quid dormitas domine excitemusque illum: & nauicula fluctuante clamemus. Magister saluos nos fac: Perimus. Plura dictare uoluimus: si non epistolaris breuitas pudorem nobis tacendi imponeret: & si librorum ipsius ad nos uoluisses mittere cætilenas: ut scire possemus ad quæ rescribere deberemus. Nunc autem aerem uerberauimus: & non tam illius infidelitatem: quæ omnibus patet: quàm nostram fidem aperuimus. Ceterum si nolueris longiorem non aduersum eum librum scribere mitte nenias illius & ineptias: ut Ioannem baptistam audiat predicantem. Iam securis ad radices arborum posita est. Omnis enim arbor quæ non facit fructum bonum excidetur: & in ignem mittetur.

Argumentum sequentis opusculi excerptum ex Isidoro libro octauo ætimologiarum.

Luciferiani a Lucifero Syrimæ episcopo orti: qui episcopus catholicos qui Constantini persecutioe perfidie Arrianorum consistentes erant: & postea correcti redire in catholicam ecclesiam delegerunt dånantes siue quod crediderunt: siue quod se credere simulauerunt. quos catholica ecclesia minime recipit sicut tanquam Petrum post fletum negationis. Hanc illi matris charitatem superbe accipientes eosque recipere nolentes: ab ecclesie comunione recesserunt. Et cum ipso Lucifero suo auctore qui mane oriebatur cadere meruerunt.

Altercatio Luciferiani & Orthodoxi cuiusdam edita a beato Hieronymo presbytero contra Luciferianum inscripta.

Proxime accidit: ut quidam Luciferi sectator cum alio ecclesie alium odiosa loquacitate contedens: canina facundiam exercuerit. Asserebat quippe uniuersum mundum esse diaboli. Et ut iam familiare est eis dicere:

Moyse a dno sepultus
in Valle Moab.

dicere: factum de ecclesia lupanar. At ille contrario rationabiliter quidem & oportuno loco & tempore defen-
 debat: nō sine causa Christū mortuum fuisse: nec absurdorū tantū causa dei filium descendisse. Quid plura: dū
 audientia & circum lumina iam in plateis accensa soluerent: & incondita disputationē nox interrūperet: con-
 sputa pene inuicē in facie recesserunt. Hoc tamē his qui assuerunt stantibus: q; in secretā porticū primo ma-
 ne conueniret: quo cū iuxta placitum oēs cōuenissent uisum est utriusq; sermonē a notariis excipi. Atq; ita cū
 cōs residentibus HELLADIUS LVCIFERIANVS dixit. Hoc primum mihi responderi uolo: utrū Arriani
 christiani sint an non: HIERONYMVS ORTHODOXVS. Ego plus inquit interrogo: utrū ne oēs hære-
 tici christiani sint. LV. dixit. Q uē hæreticū dixeris christianū negasti. OR. Oēs ergo hæretici christiāi nō sūt.
 LV. Iam superius audisti. OR. Si christiani non sunt: diaboli sūt. LV. Nemo dubitat. OR. Si autē diaboli sunt:
 nihil refert hæretici sint an gentiles. LV. Non refello. OR. Igitur præfixū iter nos habemus de hæretico sic lo-
 quendū sicut de gentili. LV. Plane fixum. OR. Q uare modo ut libet: quoniā inter nos constat nūc hæreticos
 gentiles esse. LV. Q uod interrogatio mea cogere uolebat expressū est hæreticos christianos nō esse: Nunc re-
 stat cōclusio. Si arriani hæretici sūt: & hæretici oēs gētiles sūt: & arriani gētiles sūt: & ita cōstat nullā societate ec-
 clesie esse cū arrianis. i. cū gentilibus. manifestū est ergo uestrā ecclesiam quæ ab arrianis. i. a gētilibus episcopos
 suscipit: nō tam episcopos recipere q̄ de capitolio sacerdotes: ac per hoc antichristi magis synagoga q̄ Christi ec-
 clesia debeat nūcupari. OR. Ecce impleta est pphetia: parauit mihi foueā & ipse incidit in eā. LV. Q uo nā mo-
 do: OR. Si arriani ut dicis gētiles sūt: & arrianorū cōueticula castra sunt diaboli: quomodo in castris diaboli
 baptizatū recipis: LV. Recipio: sed pœnitentē. OR. Prorsus quid dicas nō intelligis: quisq; ne gentilem recipit
 pœnitentē: LV. Ego simpliciter in exordio sermonis oēs hæreticos gentiles esse respōdi. Verū quia captiosa re-
 spōsio fuit: primæ questionis tibi palmā tradēs ad secundā ueniā: in qua aio laicū ab arrianis uenientē recipi de-
 bere pœnitentē: clericū uero nō debere. OR. Atqui in prima questioe quā obtinuisse me dicis: etiā secundā
 obtinui. LV. Doce quomō obtinueris. OR. Nescis & laicos & clericos unū habere christū: nec aliū neophytis
 aliū episcopis esse deū: Cur ergo nō recipiat clericos: q; recipit laicos pœnitentes: LV. Non est episcopi ipsū la-
 chrymas fundere pro peccatis: & corpus atrectare domini. Non est episcopi ad fratru genua puolui: & de sub-
 limi loco eucharistiā ministrare populo. Aliud est lugere quod fueris: aliud neglecto peccato in ecclesia uiuere
 gloriosū. Tu qui hesternō die sacrilegus creaturā dei filium prædicabas: qui quotidie peior iudæis blasphemiarū
 lapides in christū iaciebas. cuius manus sanguine plenæ sunt: cuius stilus lancea militis fuit ad unius horæ con-
 uersionē uirginem ecclesiam adulter ingrederis: si peccasse te pœnitet: officium depone sacerdotis: si te non pec-
 casse confidis: permane quod fuisti. OR. Rhetoricis: & a disputationū spinetis ad cāpos liberæ declamatiōis
 excurris. Verum desine quæso a cōmunibus locis: & in gradū rursus ac in lineas regredere: postea si placuerit
 latius differemus. LV. Nulla declamatio hic est. Dolor patientiā superat: propone ut libet: argumētare ut libet:
 nunq̄ persuadebis idē esse episcopum quod laicū pœnitentē. OR. Q uoniā obstinate tenes aliā esse rationē epi-
 scopi: aliam laici ad cōpendiū tentationis: tribuo quod postulas: nec me pigebit locū te faciente manū tecum cō-
 ferere: expone mihi quare laicum uenientem ab arrianis recipias: episcopum nō recipias. LV. Recipio laicum
 quia errasse se confitetur: & dominus mauult pœnitentiā peccatoris q̄ mortem. OR. Recipio & ego episcopū:
 quia & errasse se confitetur: & dominus mauult pœnitentiā peccatoris q̄ mortē. LV. Si errare se confitetur: cur
 episcopus perseuerat: deponat sacerdotiū: concedo ueniā pœnitenti. OR. Respondebo tibi & ego sermoni-
 bus tuis. Si laicus errasse se cōfiteatur: quomō laicus perseuerat: depōat sacerdotium laici idest baptisma: & ego
 do ueniā pœnitenti. Scriptum est enim: Regnū quippe nos & sacerdotes deo & patri suo fecit. Et iteq; Gēte
 sanctam: regale sacerdotiū: populum acquisitum. Omne quod licet christiano: cōmune est tā episcopo q̄ laico.
 Qui pœnitentiā agit: priora condēnat. Si non licet episcopo pœnitenti perseuerare quod fuerat: nō licet lai-
 co pœnitenti in eo permanere: propter quod pœnitentiā confitetur. LV. Recipimus laicos: quoniā nemo con-
 uertitur si scierit baptizandū: & ita fiet ut nos simus causa perditionis eorū: si repudiētur. OR. Tu in eo quod re-
 cipis laicū unā aiām recipiendo saluas: & ego in recipiendo episcopū non dicā unius ciuitatis populos: sed uni-
 uersā cui præest prouinciā ecclesie socio: quē si repellā multos secū in ruinā trahet. Q uamobrē quæso uos ut
 eā rationē quā in paucis recipiendis habere uos existimastis: etiā ad totius orbis salutē concedatis. Q uod si di-
 splacet & tam duri estis. imo tam irrationabiliter inclāmentes: ut cum qui dederit baptisma hostē christi: eum
 qui acceperit filium putetis: nos nobis: aduersa nō facimus: aut episcopū cum populo recipimus quē facit chri-
 stianum: aut si episcopū non recipimus: scimus etiā nobis populū reiiciendū. LV. Oro te nomine christi non le-
 gisti de episcopis dictum: uos estis sal terræ. Si autē sal infatuatū fuerit: in quo salietur: sed & ad nihilū est utile: ni-
 si ut proiciatur foras: & conculcetur ab hoibus. Sed & illud quod populo peccatore sacerdos deū exoret: ac p
 sacerdote nullus sit alius qui deprecetur. Q uæ quidē duo scripturarū capitula in sententiā concurrunt unam.
 Nā ut sal omnē cibum condit: nec est aliquid p se tā suaue quod absq; eo gustū demulceat: Ita mundi totius &
 ecclesie proprie condimentū episcopus est: qui si infatuatus fuerit: siue per negationē: siue p hæresim: sine pli-
 bidinem: & ut semel dicā per uniuersa peccata: a quo alio poterit condiri: cum ipse fuerit condimentum: Sacer-
 dos quippe pro laico offert oblationem suam: imponit manū subiecto: reditum sancti spiritus inuocat: atq; eum
 qui traditus fuerat sathanæ in interitum carnis: ut spiritus saluus fieret indicta in populum oratione altario re-
 conciliat. nec prius unum membrum restituit sanitati: q̄ omnia simul membra conflauerit. facile quippe igno-
 scit filio pater: cum mater pro uisceribus suis deprecatur. Si ergo hoc quem diximus gradu laicus pœnitens re-
 stituitur ecclesie: ubiq; cōsequitur ueniā ubi luctus precesserat: manifestū est sacerdotem de gradu suo motū

Sacerdotum laici baptisma dicitur.

in eundē locū nō posse restitui: quia aut poenitēs sacerdotio carebit aut in honore plīstēs reduci in ecclesiā nō poterit p ordinē poenitētis. Tu mihi nūc infatuato sale ecclesiā sapore cōtaminas: tu enī eū qui proiectus foras iacere deberet in stercore a cūctis hoibus cōculandus sup altariū reponis. Et ubi erit illud apostoli p̄ceptū. Oportet episcopū esse sine crimie quasi dispensatorem dei. Et iterū p̄bet aut se unūq̄sq̄: & sic accedat ubi domīnica denūciatio ē: ne miserimus margaritas nostras ante porcos. Quod si de oibus generaliter dictū intelligis: quātomagis de sacerdotibus precauēdū est cū etiam de laicis sic habeat? Separamini inq̄t dominus p̄ Moysē a tabernaculis istorū hominum durissimorū: & nolite tangi ab oibus qui sunt eorū: ne simul pereatis in peccato eorū. Et rursū in duodecim p̄phetis: Sacrificia eorū tanq̄ panis luctus: oēs qui māducāt ea cōtamiabuntur. Et in euāgelio: dominus lucerna inquit oculis corporis est oculus tuus. id est ecclesiā lumē est episcopus. Si aut oculus tuus simplex est: totū corpus tuū lucidū erit. Sacerdote enī fidē uerā predicāte ex omni corde tenebrā discutiat: & causam reddit. Neq̄ enī lucerna accēditur & ponitur sub modiū: sed sup candelabrū: ut luceat omnibus qui in domo sunt. Lucernā enim hoc est deus scientiā suā igniculum in episcopo succēdit: ut non sibi tantū luceat: sed oibus p̄sit. Et ī cōsequēti. Si inq̄t oculus tuus neq̄ fuerit: oē corpus tenebrosū est. Si enim lumē quod in te est tenebrā sunt: ipsā tenebrā quātā erūt. Et recte Nam cū ideo episcopus in ecclesia constituatur ut populū coerceat ab errore quātus erit error in populo: cum errat ille qui docet. Quomō pōt peccata dimittere: q̄ ipse peccator est? quomō sanctū sacrilegus faciet? unde ad me lumē introiet: cum oculus meus cæcus sit. Proh dolor antichristi discipulus ecclesiā Christi gubernat. Et unde est illud: Non potestis duobus dominis seruire. Sed & illud. quæ cōmunicatio luci ad tenebras? qui consensus christi ad belial? Legimus in ueteri testamēto. Homo in quo fuerit macula & uitium: nō accedat offerre dona domino. Et rursū. Sacerdotes qui accedunt ad dominum deum ut sacrificent: mundi sint: ne forte derelinquat eos dominus. Et in eodem: & cum accēdūt ministrare sancta: nō adducāt in se delictū: ne moriāt. Et multa alia: quæ p̄sequi infinitū est: sed studio breuitatis omitto. Neq̄ enim numerus testimoniorū: sed auctoritas ualet. Ex q̄bus ostēdit uos p̄ modicū fermentum totā ecclesiā massam corrupisse. Et de eius manu hodie eucharistiā accipere: quā heri quasi idolū respuebatis. OR. dixit. Multa q̄dē de sacris uoluminibus memoriter copioseq̄ dixisti: sed cū totū circūieris saltū: meis cassibus cōcluderis. Sit q̄ppe arrianorū episcopus hostis christi: sit infatuatū sal: sit lucerna sine igniculo: sit oculus sine pupilla: nēpe eo puenies ut salire nō possit: quia sal ipse nō habeat. nō illuminet cæcus: nō accēdat extinctus. Tu aut cū conditū cibū ab eo deuores: cur insulsū arguis cōditorē? Igniculus eius ī ecclesia tua lucet: & lucernam eius criminariā extinctā. Oculos tibi p̄bet: & cæcus est. Quā ob rē oro te: ut aut sacrificandi ei diligētiam tribuas: cuius baptisma p̄bas: aut reprobos eius baptisma: quē nō existimas sacerdotē. Neq̄ enim fieri pōt ut qui ī baptismo sanctus sit: sit apud altare peccator. LV. Sed ego recipio laicum poenitentem per manuum impositionem & inuocationem spiritus sancti: sciens ab hæreticis spiritum sanctum nō posse conferri. OR. Omnes propositionum uestrarum calles ad uuum compitum confluunt: & pavidorum more ceruorum dum uanos pēnarum euitatis uolatus fortissimis retibus implicamini. Nam cum in patre & filio & spiritu sancto baptizatus homo templum domini fiat: cum ueteri æde destructa nouum trinitatis delubrum ædificetur: quomodo dicis sine aduentu spiritus sancti apud arrianos peccata posse dimitti? Quomodo at̄iquis sordibus anima purgatur: quæ sanctum nō habet spiritum? Neque enim aqua lauat animam: sed prius ipsa lauatur spiritu: ut alios lauare spiritualiter possit. Spiritus inquit Moyses domini ferebatur super aquas. Ex quo apparet baptisma nō esse sine spiritu sancto. Bethsaida lacus iudææ: nisi per aduentum angeli debilitata corporaliter mēbra sanare non poterat. Et tu mihi aqua simplici quasi de balneo animam loram pducis. Ipse dominus noster Iesus christus qui nō tam mundatus est q̄ lauacro suo uniuersas aquas mandauit: statim ut caput extulit defluente spiritū sanctum accepit: nō q̄ unq̄ sine spiritu sancto fuerit: quippe qui de spiritu sancto in carne natus est: sed ut illud nobis monstraretur uerum esse baptisma: quo spiritus sanctus adueniat. Igitur si arrianus spiritū sanctū nō potest dare: nec baptizare quidem potest: quia ecclesiā baptisma sine spiritu sancto nullum ē. Tu uero cū baptizatum ab eo recipis: & postea iuocas spiritū sanctū: aut baptizare eū debes: quia sine spiritu sancto baptizari nō potest: aut si est baptizatus in spiritu: desine ei inuocare spiritum: quem tunc cum baptizaretur accepit. LV. Obsecro te nōne legisti in actibus apostolorū eos qui iam a Ioāne baptizati fuerāt: cum ad interrogationem apostoli respondissent se nec auditu quidē comperisse quid esset spiritus sanctus: postea fuisse spiritum sanctū cōsecutos? Vnde manifestū est posse aliquē baptizari: & tamē non habere spiritū sanctū. OR. Nō tam imperitos diuinorum uoluminū eos qui audiunt puto ad hanc quæstiūculam dissoluēdam: longo ut sermone opus sit. Verū prius q̄ quid in ea sentiā loquar: ausculta iuxta sensum tuū quāra scripturarum turbatio oriatur. Quid est hoc quod Ioānes in baptismo suo aliis sanctū dare nō potuit: qui Christo dedit? Et quis est iste Ioānes? Vox clamantis in deserto: parate uiam domini: rectas facite semitas dei nostri. Ille qui dicebat: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Minus dico ille qui ex matris utero clamabat. Et unde hoc mihi: ut ueniat mater domini mei ad me? spiritum sanctum nō dedit quem Philippus diaconus eunucho dedit: quem Ananias Paulo dedit: Audacter forsītā uidear Ioannē preferre cūctis. Audi dominum loquētem. Non est in natis mulierum aliq̄s maior Ioāne Baptista. Nulli enim cōtigit p̄phetarum & annūciare christum & digito demonstrare. Et quid mihi necesse est in talis uiri laudibus immorari: cum a deo patre etiam angelus nuncupetur? Ecce inquit mitto angelum meum ante faciem tuam: qui p̄parebit uiam tuam. Plane angelū qui post materni uentris hospitium heremi secreta sectatus: paruulus de serpētibus lusit: q̄ oculis expectantibus Christū: nihil aliud est di-

Bethsaida lacus

spiritum

est dignatus aspicere: qui eloquiis domini quæ melle & fauo dulciora sunt: dignam deo uocem erudiuit: Et ne
 quæstionem morer: sic decebat crescere præcursores domini. Iste ergo talis tantusq; spiritum sanctum nõ de-
 dit: quem Cornelius centurio anteq̃ baptizaretur accepit. Responde quælo cur non dederit: sed ignoras. Audi
 quid scripturæ doceant. Ioannes baptista nõ tam peccata dimisit: quã baptisma pœnitentiæ fuit in peccatorũ
 remissionem: id est in futuram remissionem: quæ est post ex sanctificatione christi subsecuta. Scriptum est enĩ:
 fuit Ioannes in deserto baptizans: & prædicans euangelium pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Et post-
 modum: & baptizabantur ab eo in iordanem confitentes peccata sua: ut enim ante præcurfor domini ipse: sic
 & baptisma eius præuium dominici baptismatis fuit: qui de terra est aiebat: terrena loquitur: & qui de super-
 nis uenit: super omnes est. Et iterum: Ego baptizo uos in aqua: ille baptizabit uos i spiritu sancto. Si autem Ioã-
 nes ut confessus est non baptizauit in spiritu: neq; peccata dimisit: quia nulli hominum sine spiritu sancto pec-
 cata dimittuntur: aut si contentiose argumentaris: ideo Ioannis baptisma dimisisse peccata: quia de cælis fuit: e-
 doce quid amplius in Christi baptismate consequamur. Quod peccata dimittit: liberata gehenna: quod a ge-
 henna liberat perfectum est. Perfectum autem baptisma non est: nisi quod in cruce & in resurrectione Christi
 est: ita tu in peruersum ducis irreligiosus: dicente ipso Ioãne: illum oportet crescere: me autem minui: & cum
 serui baptismato plus q̃ habuit tribuis: dominicum destruis. Cui nihil amplius relinquis. Quorsum ista tendit
 assertio: uidelicet ut non tibi durum uideatur: & si ii qui a Ioanne fuerant: baptizati: postea per impositionem
 manuum apostolorum sint spiritum sanctum consecuti: cum constet eos nec peccatorum quidem sine subse-
 cutura fide remissionem consecutos. Tu uero qui ab arrianis recipis baptizatum: ideo tribues baptisma quod
 perfectum est. Et quo pacto quasi modicum quod ei defuerit: sanctum aduocas spiritum: cum baptisma Chri-
 sti sine spiritu sancto nullum sit: Verum longe excessis: cum æqua fronte aduersarii exercitus concitus sim im-
 petum summouere: leuiora minus tela direxi. Ioannis autem baptisma in tantum perfectum fuit: ut constet po-
 stea Christi baptismate baptizatos: qui ab eo fuerant baptizati. Ita enim historia refert. Factum est autem cū
 Apollo esset corinthi: & cum Paulus pertransiret superiores partes Asiæ: deuenit Ephesum: & cum inuenisset
 quosdam descendentes dixit ad eos. Si spiritum sanctum accepistis: cui credidistis? At illi responderunt.
 Sed nec si spiritus sanctus sit: audiuius. Dixit autem ad eos: in quo ergo baptizati estis? Responderunt
 in Ioannis baptismate. Sed dixit Paulus: Ioannes quidem baptizauit baptismato pœnitentiæ plæbem: di-
 cens in aduenientem post eum ut crederet. hoc est in Iesum: in remissionem peccatorum. His auditis baptizati
 sunt in nomine domini nostri Iesu Christi. Et cum imposuisset illis manus Paulus continuo cecidit spiritus san-
 ctus super eos: Si ergo baptizati sunt uero & legitimo ecclesiæ baptismate: & ita postea spiritum sanctum con-
 secuti sunt: & tu apostolorum sequere auctoritatem: & baptiza eos qui Christi non habent baptismato: & pote-
 ris inuocare spiritum sanctum. **LUCIFERIANVS** dixit. Qui dormientes sitiunt: auide fauces flumibus igur-
 gitant. Et quãto plus hauserunt tãto plus sitiunt: ita mihi & tu uideris aduersus quæstiunculã: quanto pposui:
 hinc atq; illinc argumeta quæsisse: & nihilominus eandẽ quæstionẽ uis pseuerare: an nescis & iã ecclesiarũ hũc
 esse morẽ: ut baptizatis postea manus imponatur: & ita inuocetur spiritus sanctus: exigis ubi scriptũ sit in acti-
 bus apostolorum: etiam si scripturæ auctoritas non subesset: totius orbis in hac parte consensus instar præcep-
 ti obtinet. Nam & multa alia quæ per traditionẽ in ecclesiis obseruantur. auctoritatem sibi scriptæ legis usur-
 pauerunt uelut in lauacro ter caput mergitare: deinde egresos lactis & mellis prægustare concordiam ad infã-
 tiã significationem die dominico: & p oẽm penthecosten: nec de genicolis adorare: & ieiuniũ soluere multaq;
 alia quæ scripta non sunt: rationis sibi obseruatio uendicabit. Ex quo aĩ aduertis nos ecclesiæ consuetudinẽ se-
 qui. licet ante aduocationẽ spiritus constet aliquẽ baptizatũ. **ORTHO.** Non quidem ab uno hanc esse eccle-
 siæ consuetudinẽ: ut ad eos qui longe in maioribus urbibus per presbyteros & diaconos baptizati sunt episco-
 pus ad iuocationẽ sancti spiritus manu impositurus excurrat: quale est ut leges ecclesiæ ad hæresim transferas: &
 uirginis tuæ integritatẽ per meretricũ lupanaria spurcari patiaris. Episcopus si ipsonit manu eis ipsonit: qui i re-
 cta fide baptizati sũt: qui & in patre & filio & spiritu sancto tres psonas unã substantiã crediderũt. Arrianus ue-
 ro cū aliud nihil crediderit (claudite quælo aures qui audituri estis: ne tãtã impietatis uocibus polluamini) nisi
 in patre solo uero deo & in Iesu christo saluatore creatura & in spiritu sancto utriusq; seruo: quõ spũm sanctũ ab
 ecclesia recipiet: qui necdũ remissionẽ pctõrũ cõsecutus est: Spũs qppe sanctus nõ nisi in mundã sedem incedit:
 nec hitator eius tẽpli efficit: cuius antistes nõ hêt uerã fidẽ. Quod si obloqueris quare i ecclesia baptizatus ni-
 si per manus episcopi non accipiat spiritum sanctũ: quem nos asserimus in uero baptismate tribui: disce hanc
 obseruationem ex ea auctoritate descendere: quod post ascensũ domini spiritus sanctus ad apostolos ascẽdit.
 Et multa in locis id esse tantum factũ reperimus ad honorẽ potius sacerdotiũ: q̃ ad legis necessitatẽ. Alioquin si
 episcopi tantum ipræcatione spiritus sanctus defluit: lugendi sunt qui in uillulis aut in castellis aut in remotio-
 ribus locis p presbyteros & diaconos baptizati ante dormierũt: q̃ ab episcopis iuiferent. Ecclesiæ salus i sũmi sa-
 cerdotis dignitate ac ueneratiõẽ cõsistit: cui si nõ exors qdã & ab oibus eminẽs det ptãs: tot i ecclesiis efficietur
 chrismata: quot sacerdotes: ideo uerũ: ut sine chrismate & episcopi iussioe neq; presbri neq; diaconus ius hêt
 baptizãdi. Quod frẽq̃nter si tñ necessitas cogit: scimus licet laicis: Ut. n. accipiat qs: ita & dat potnisi forte eu-
 nuchus a Philippo diacono sine spũ scõ baptizatus fuisse credẽdus ẽ: de quo scriptura hoc loquit. Et descẽde-
 rũt abo i aquã: & baptizauit eũ Philippus. Et cũ abscederẽt ab aq̃ spũs scõs uerũ i eunuchũ. Si aut illud obici-
 endũ putas: qã cũ audisset apostoli: q̃ erãt hierosolymis: qã recepisset samaria uerbũ dei miserũt ad eos Petũ &
 Ioãne: q̃ cũ uenisset ad eos: orauerũt p eis: ut acciperẽt spũm scõũ. nõdũ enĩ deciderat sup ullũ illoq;. Cur ita

Abnuo

multis

factū sit i cōsequētibus disce. Ipse enī ait. Sed solū baptizati erāt i noīe domini Iesu. Tūc iponebant illis manus: & accipiebāt spiritū sanctū. Hoc loco si & tu similiter te facere dicis: q̄a haretici nō baptizauerūt in spiritu sancto: scias Philippū ab apostolis nō fuisse baptizatū: i diuisā eādē habuisse ecclesiā: eundē dominū Iesū Christū predicasse: diaconū fuisse eorū: qui postea manus iposuerūt. Tu uero cū apud Arrianū nō ecclesiā dicas esse: sed synagogā: nec clericos dei: sed creaturā & idolorū cultores: quomodo i dispari causa eandē asseris rationē te tenere? **LVCIFERIA.** Valēter quidē & fixo gradu me tibi i faciē dimicātē repellis: sed post tergū caderis: & nuda a spiculis dorsa nō p̄tegis. Esto q̄ppe apud Arrianos ne baptisma esse q̄dē: & ideo spiritū factū ab eis nō posse dari: quia necdū remissionē peccatorū acceperūt: totū hoc uictoriā meā p̄ficiat: & argumētōrū tuorū palæstra mihi palmā uictoriā sudat. Arrianus baptisma nō habet: & quomodo sacerdotiū habet? Laicus apud eos non est: & quomodo episcopus esse pōt? Mihi recipere medicū nō licet: tu recipis regē. Vos hosti castra traditis: & a nobis p̄fuga reiciēdus est. **OR.** Si priorū meminisses: iā scires tibi fuisse respōsū: sed dū amorē cōtradiciēdi seq̄ris: a questionū lineis excidisti more quorundā loquaciū potius q̄ faciūdorū: qui cū disputare nesciunt: tamen litigare nō desinūt. Ego enī nō tā in presētī arrianos uel ip̄probo uel desēdo: q̄ illā cursus mei metā circūeo: eadem ratioē a nobis episcopū recipi: qua laicus a nobis recipiē. Si errātī cōcedis ueniā: & ego ignosco p̄nitenti: si i fide sua baptizatū baptizās nocere nō potuit: & i fide sua sacerdotē cōstitutū cōstituēs nō iquinauit. Subtilis est hārelis: & ideo simplices aīa facile decipiunt. Deceptio tā laici q̄ episcopi cōmunis est. At episcopus errare nō potuit: re uera de Platonis & Aristophanis sinu i episcopatū eligunt. Quotus est qui nō apprime i his eruditus sit? Deniq; ex litteratis quicūq; hodie ordinant: id habēt curā: non quomodo scripturarū medullas ebibāt: sed quomodo aures populi declamatorū flosculis demulceāt. Accedit ad hoc q̄ arriana hārelis magis cū sapiētia sæculi facit: & argumētationū riuos de Aristotelis fōtibz mutuat. Igit̄ paruulorū iter se certantiū ritu quid dixeris dicā: affirmabis: affirmabo: negabis: negabo. Arrianus baptizat: ergo episcopus est: nō baptizat tu refuta laicū: & ego nō recipio sacerdotem. Sequar te quocūq; ieris: aut pariter i luto hārelabimus: aut pariter expediemur. **L V.** Sed laico ideo ignoscēdū est: quia ecclesiā dei putās simpliciter accessit: & iuxta fidē suā credēs baptizatus est. **OR.** Nouā rē asseris ut Christianus quisq; factus sit ab eo qui nō fuit Christianus. Accedēs arrianus i qua fide baptizatus est? Nēpe i ea quā habebāt arriani: aut si iā ipse bene credebat: & sciēs ab hāreticis baptizatus est erroris ueniā nō meret. **Ve:** hoc penitus absurdū est: ut discipulus ad magistrū uadēs ante sit artifex q̄ doceatur. At modo ab idolorū ueneratione cōuersus nouerit Christū melius q̄ ille qui doceat. At dicis simplici ter in patre & filio & spiritu sancto credidit: & ideo baptisma cōsecutus est. Quā est ista queso simplicitas: nescire quid credas: simpliciter credidit. Quid credidit? certe aut tria nomina audiēs tres deos credidit: & idola tra effectus est: aut in tribus uocabulis trinomini credens in Sabellii hārelim icurrit. Aut edoctus ab arrianis unū esse uerū: deū patrē filiū & spiritū sanctū credidit creaturas: aut extra hoc quid credere potuerit nescio nisi forte homo iā edoctus i capitolio homouisiā didicerit trinitatē: sciebat patrē & filiū & spiritū sanctū: nō natura: sed p̄sonis esse diuisos. Sciebat & filii nomē in patre: & patris nomē in filio. Ridicula penitus assertio ante de fide disputare q̄ credere: ante mysteriū scire q̄ initiatus sit. Aliter de deo scire baptizantē: & aliter baptizatū. Præterea cū solēne sit in lauacro post trinitatis cōfessionē interrogare: credis i sanctā ecclesiā: credis i remissionē peccatorū? In quā ecclesiā credidisse eū dicis: in arrianorū: sed nō habēt. In nostrā: sed extra hāc baptizatus non potuit in eā credere: quā nesciuit. **L V C I.** Quoniā ad oīa argumētariis: & emissa a nobis spicula scuto oratiōis eludis: unā hastā iaciā: quæ umbonē tegminis tui: & uerba crepitantia ui sua penetret: nec diutius patiar fortitudinē arte superari. Laicus etiā extra ecclesiæ fidē baptizatus p̄nitēs recipiē. Episcopus uero aut penitentiā non ager: & sacerdos est: aut si penitentiā egerit: esse episcopus desinit. Quā ob rē recte nos laicū suscipimus p̄nitentē: & episcopū si i sacerdotio p̄seuerare uult repudiamus. **OR.** Sagitta quæ cōtēto neruo dirigit̄ difficile uitaē. Ante enī ad eū ad quē iacta est puenit: q̄ obice clypei frustret̄. Ecōtrario tuæ p̄positionē: quia sine ferri acumie mittūtur hostē nō ualent p̄forare. Hāc igitur hastā quā totis uiribus misisti: de qua nobis minitaris: ut aiūt uno digitulo repellā. Neq; enī hoc modo querit̄ an episcopus p̄nitens esse non possit: sed an hāreticus baptisma habeat: qui si ut constat baptisma non habet: quō potest esse p̄nitens ante q̄ christianus? Proba mihi ab arrianis ueniētem laicum habere baptismum: & tunc ei penitentiam nō denegabo. Si uero christianus nō est si nō habuit sacerdotem qui cum faceret christianum: quō ager penitentiam homo qui necdum credit. **L V C I.** Oro te ut philosophorū argumentatione deposita christiana mecum simplicitate loquaris. Si tamen non dialecticos sequeris: sed piscatores: æquum ne tibi uideatur: ut arrianus episcopus sit? **OR.** Tu eū episcopū probas: quā ab eo recipis baptizatum: & in hoc reprehendendus es: quare a nobis parietibus separaris: cum in fide & in arrianorū nobiscū receptione consentias. **L V C I.** Iam supius rogauit̄: ut nō philosophicā: sed christianā mecum loq̄ris. **OR.** Discere uis an contendis? **L V.** Vtiq; contendo quia facti tui a te quero rationē. **OR.** Si contendis iā tibi responsū est. Eadem enim ratione episcopū ab arrianis recipio: qua tu recipis baptizatū. Si discere cupis: in meam aciē transgredere. Aduersarius enim uincitur: discipulus docetur. **L V.** Nō possū ante esse discipulus q̄ magis audiam predicātē. **OR.** Quoniā tergiuersaris: & sic uis a me doceri: ut aduersariū in tergo habeam tuo aīo te docebo. Consentimus in fide: consentimus in hāreticis recipiendis: consentiamus etiam in cōuentu. **L V.** Hoc non est docere: sed argumentari. **OR.** Quia tu pacē cum scuto petis: & nos oliuæ ramum gladio in serimus. **L V C I.** En tollo manus: cedo: uicisti. Verum cum arma deponam sacramētū in quo me iurā cōpellis: quero rationem. **OR.** Gratulor interim tibi: & Christo deo meo gratias ago: quia animo bono a falsitatis ardore ad totius cibi te sapore cōtulisti nec dicis more quorundā. Saluū me fac domine: quoniam defecit in me species.

spiritus quorū uox ipia crucē Christi euacuat: dei filiū subiugat diabolo: & illā cōplorationē quā a domino de peccatoribus prolata est nō de uniuersis hominibus dictā intelligit. Quā utilitas ī sanguine meo: dū descendo ī corruptionē: Sed absit: ut frustra deus mortuus sit. Alligatus est fortis: & uasa eius direpta sunt. Allocutio patris īpleta est. Postula a me & dabo tibi gētes: hāreditatē tuā & possessionē tuā terminos terre: apparuerūt fontes aquarū: & reuelata sūt fundamēta orbis terrarū: ī sole posuit tabernaculū suū: nec est qui se abscondat a calore eius: de eo plenus psalmista canit. Inimici defecerūt frameā in sinē: & ciuitates eorū destruxisti. Et ubi queso isti sunt nimirū religiosi imo nimirū pphani qui plures synagogas asserunt esse q̄ ecclesias: quomodo destructe sunt diaboli ciuitates: & ī fine hoc est ī saeculorū cōsumatione idola corruerunt: Si ecclesiā p totū orbē nō habet Christus: & ī sardinia tantū habet: nimirū paup factus est. Et si britānias: gallias: oritē: indorū populos: barbaras nationes: & totū semel mundū possidet sathanas: quomodo ad angulū uniuersae terrae crucis trophæa collocata sunt: Nimirū aduersarius potēs cōcessit Christo hiberiā & celiberos liuidos hoies: aethiopūq; prouiciā dignatus est possidere. Quod si de illa quā ī euāgelio scripta est: sibi sentētia blandiunt: putas ne cū uenerit filius hoīs inueniet fidē sup terrā? Sciāt illā fidē noiari: quā ipse dominus aiebat: Fides tua te saluā fecit. Et alibi de Cēturione. Nō inueni tantā fidē ī israel. Et rursus ad apostolos. Quid timidi estis modicæ fidei? Necnon & ī alio loco. Si habueritis fidē sicut granū synapis: dicetis huic mōti trāsmigra: & trāsmigrabit. Neq; enī centurio: aut illa muliercula quæ p duodecī annos fluxu sanguinis tabescebat: ī trinitatis sacramēta crediderat: quæ post resurrectionē Christi a apostolis māifestata sūt: ut merito fides horū quæ ī mysterio est laudaretur. Sed simplicitas mentis & deuota deo suo anima approbata est. Dicebat enī corde suo: Si tetigero uestimentū eius tantū salua fiā. Hæc est fides: quā raro inuentā deus pronunciauit. Hæc est fides quæ etiā apud eos qui bene credunt difficile pfecta inuenit. Fiat tibi iquit deus secū dū fidē tuā: hanc ego fidē audire uolo. Si enī secundū fidē meā fiat mihi pibo. Et certe credo in deū patrē: credo in deū filiū: & credo in deū spiritū sanctū. Credo in unū deum & tamen secundū meā fidē nolo mihi fieri. Saepē quippe uenit inimicus homo: & iter dominicā messē zizania iterferit. Neq; hoc dico q; maius quicq; sit q̄ sacramēti fides: q̄ puritas animæ: sed ī dubitatē ad deū fides arduæ reperitur. Verbi gratia dictū sit: ut qd' uolumus pspiciū fiat: ad orationē assiste: nō orare si non crederē: sed si uere credere illud cor quo deus uidetur mundare: manibus tūdere pectus: genas lachrymis rigare: corde mollescere corpore ihorrescere: ore pallerē: iacere ad domini mei pedes: eosq; fletu pfunderē: crine tergerē: hærere certe trūco crucis: nec prius amitterē q̄ misericordiā īpetrare. Nūc uero creberime ī oratione mea aut p porticus de abulo: aut de scenore cōputo: aut adductus turpi cogitationē etiā quæ dictū crubescēda sunt gero. Vbi est fides? Sicine putamus orasse Ionā: sic tres pueros: sic Danielē inter leones: sic certe latronē ī cruce. Et hæc ego exēpli causa ad itelligētiā Iesus prolui. Ceterū cōueniat unusq; cor suū: & ī omni uita inueniet q̄ rax sit fidelē aiām inuenire: ut nihil ob gloriæ cupiditatē: nihil ob rumusculos hoīum faciāt. Neq; enī statū qui ieiunat deo ieiunat: aut extēdēs paup manū deo scenerat. Vicina sūt uita uirtutibus. Difficile est deo tantū iudice esse contētū LVCIFE. Præuenisti ite rogationē meā: hāc enī scripturā mihi ī ultimo referuabā. Et fere oēs nostrī: imo iā nō mei: hoc quasi ariete ī disceptationibus utunt: quē cōfractū ac cōminutū uehemēter gaudeo. Sed queso te: ut mihi oēm causam quæ ab arrianis ueniētes ecclesia nō recipiat: nō quasi aduersario: sed discipulo explices. Nā cū tibi uerbo respōdere nō possim: aiō tamē necdū assētor. OR. Sub Rege Cōstāntio Eusebio & Hippatio cognomine unicitatis & fidei infidelitas nō agnoscebat. Nā illo ī tēpore nihil tā piū: nihil tā cōueniēs seruo dei uidebat: q̄ unitatē sequi & totius mūdi comunione nō scindi. Præsertim cū supficies expositionis nihil sacrilegum preferret: credimus aiebant ī unū deū patrē omnipotētē: hoc etiā nos cōfitemur. Credimus ī unigenitum dei filiū qui ante oīa saecula: & ante omne principiū natus est ex deo. Natū autē unigenitū solū ex deo patre: deū ex deo: similit̄ genitori suo patri secundū scripturas: cuius natiuitatē nullus nouit: nisi qui solus eū genuit pater. Nūquid hic isertū est: erat tēpus q̄do nō erat: Vel de nullis extātibus creatura ē filius dei? Perfecta fides ē: deū de deo credere: & natū aiebāt unigenitū solū: ex solo patre quidē natū: nō factū: natiuitas suspitionē auferebat creaturæ. Aiebant preterea qui de cælo descēdit: cōceptus ē de spiritu sancto: natus ex Maria uirgine: crucifixus a potio Pilato: tertia die resurrexit: sedet ad dexterā dei patris: uēturus iudicare uiuos & mortuos. Sonabāt uerba pietatis: & inter tāta mella preconii: nemo uenēnū isertū putabat. De usiā uero nomine abiiciēdo: uerisimilis ratio prebebat. Quia ī scripturis aiebāt nō inuenit: & multos simpliciores nobilitate sua scādalizabāt: placuit auferrī: nō erat curæ episcopo de uocabulo: cū Iesus esset ī tuto. Deniq; ipso ī tēpore cū fraudē fuisse ī expositione rumor populi nūciaret: Valēs mirsēsis episcopus: q̄ eā cōscripserat prefete Tauro pretorii præfecto: q̄ ex iussu Regis synodo aderat: pfectus est se Arrianū nō esse: & penitus ab eorū blasfemiis abhorre: res secreta gesta opinione uulgi nō extixerat. Itaq; alia die ī ecclesia: quæ est apud Arrianū: & episcoporū simul & laicorū turbis cōcurrētibus. Mizonius episcopus puiciæ Byzātinae: cui primæ ab oibus deferebant: ita locutus ē: ea quæ sūt iactata p publicū: & ad nos usq; plata: aliq̄ a nobis scītati ur̄a legere precipimus: ut q̄ sūt mala: & ab aurbus: & a corde nō abhorre debēt: oīum una uoce dānent. Responsū ē ab uniuersis episcopis: placet. Itaq; cū claudius episcopus puiciæ Piceni ex precepto oīum blasfēias: q̄ ferebat legere cœpisset: Valēs suas eē negans exclamauit: & dixit. Siq; negat Christū deū: dei filiū: ante saecula ex p̄re gēitu: anathema sit. Siq; negat filiū similit̄ p̄ri sc̄dm scripturas anathema sit. Ab uniuersis cōsonatū ē: anathema sit. Siq; filiū dei nō dixerit: athernū cū patre anathema sit: ab uniuersis conclamatū est: anathema sit. Siq; dixerit creatū filiū dei: ut sunt creatæ creaturæ: anathēa sit: similit̄ dictū ē anathēa sit. Siq; dixerit d̄ nōnullis extātibus filiū & nō de deo patre: anathema sit. Oēs clamauerūt: anathēa sit. Siq; dixerit: erat tēpus q̄do nō erat filius: anathēa sit. ī hoc x̄o cūcti episcopi: &

Celiberos liuidos homines

tora simul ecclesia & plausu quodā & tripudio Valēti uocē susceperunt. Quod si quis a nobis fictū putat: scri-
nia publica scrutet. Plenae sunt certe ecclesiarū archae & recēs adhuc memoria est. Superfunt homines: qui illi
synodo interfuerunt: & qui ueritatē firment. Ipsi arriani hęc ita ut diximus: gesta non denegant. Cū ergo cun-
cti Valēte ad cælū laudibus tollerent: & suā in eū suspitionē penitentia dānarent: idē Claudius qui supra lege
re cœperat: ait. Adhuc sunt aliqua quæ superfugerunt dominū & fratrem meū Valēte: quæ si uobis uidentur: ne
quis scrupulus remaneat: in cōmune dānemus. Siquis dixerit filiū dei esse siquidē ante omnia sæcula: sed non
ante omnino omne tēpus: ut ei aliqd auferat: anathema sit. Dixerūt cūcti anathema sit. Multaq; alia quæ suspi-
tiosa uidebant: ad pronūciationē Claudii Valens cōdēnauit. Quæ si quis plenius dicere cupit: i Ariminen. syno-
di actis repiet. Vnde & nos ista prelibauimus. His itaq; gestis cōciliū soluit: læti hoīes ad puinciā reuertuntur.
Id enī Regi & bonis hoīibus curæ fuerat: ut oriens atq; occidentis canonis sibi uinculo neq̄terent: sed diu scelera
nō latent: & cicatrix male obducta i corpore dirūpit. Cœperunt postea Valēs & Vrsatius cæteri q; neq̄tiae eorū
socii egregii: uidelicet Christi sacerdotes palmas suas iactitare: dicentes se filiū nō creaturā negasse: sed similem
cæteris creaturis. Tunc usiā nomen aboletū est: tunc nicenae fidei dānatio cōclamata est: igemuit totus orbis: &
Arrianū se esse miratus est. Igit̄ alii intra suā comunione remanere: alii ad eos cōfessores q̄ sub nomine Athana-
sui exulabāt: cœperūt litteras mittere: nōnulli istā societate meliorē dispositiōe plāxerunt. Pauci uero (ut se natu-
ra hoīum habet) errore pro cōsilio defensauerunt. Periclitabat̄ nauicula apostolorū: urgebāt uētī: fluctibus latera
tundebant: nihil iā superat spei: dominus suscitāt: i perat tēpestati: bestia moritur: tranquillitas rediit. Manifesti
us dicā. Omnes episcopi q̄ de p̄p̄iis sedibus fuerāt exterminati: p̄ indulgentiā noui p̄cipis ad ecclesias redeūt.
Tunc triūphatorē suū Athanasium ægyptus excepit: tūc Hilariū de prelio reuertentē galliarū ecclesia cōplexata
est: tūc ad reditū Eusebii lugubres uestes Italia mutauit. Cōcurrēbāt episcopi: q̄ ariminen. sibus dolis irretiti: sine
cōscientia hæretici ferebant: cōtestantes corpus domini & qc̄quid in ecclesia sanctū est: nihil mali i sua fide su-
spicatos. Putauimus aiebant sensū cōgruere cū uerbis: nec i ecclesiis ubi simplicitas: ubi pura cōfessio est: aliud i
corde clausū esse: aliud i labiis p̄ferri timuimus. Decepit nos bona de malis existimatio. Nō sumus arbitrati sa-
cerdotes Christi aduersus Christū pugnare. Multaq; alia quæ breuitatis studio pretereo: s̄tētes asserebāt: para-
ti & subscriptionē pristina & omnes Arrianorū blasphemias cōdēnare. Hoc loco iterroga istos nimirū religiosos
quid de cōfessoribus agendū putauerint. Depositis i quietē ueteribus episcopis: nouos ordinasse tentatū est. Sed
quotusquisq; bene sibi cōscius patitur se deponi: Præsertim cū oēs populi sacerdotes suos diligētes pene ad la-
pides & ad iterēptionē deponentiū eos cōuolauerint: māssissent aiūt itra suā comunione: hoc est dicere irrōnabi-
li crudelitate orbē totum diabolo cōdēnassent. Cur dānassent eos: qui Arriani non erāt? Cur ecclesiā scinderēt
in cōcordia fidei p̄manente? Curq; idē credentes bene obstinatione sua facerēt arrianos? Nā cū in synodo nice-
na: quæ propter arriana p̄fidiā cōgregata est: octo episcopos arrianos susceptos sciamus: & episcopus iā in mū-
do nullus sit: nisi quos synodus illa ordinauit: quomodo potuerūt aduersū eos facere: propter quos exiliū susti-
nuerūt. L V C I. dixit. Ad id tandē uenisti: ut tūc recepti sint arriani: quā q̄lo? OR. dixit. Eusebius episcopus Ni-
comeden. Theogonus episcopus nicenus: Sacras tūc presbyter libyæ: Eusebius cæsareæ Palestinæ: & reliqui
quos enumerare longū est. Ipse quoq; caput horū: & causa malorū Arrius presbyter: & Coronius diaconus: qui
postea sub Theodosio Anthiocenus episcopus fuit: & Achelas lector: hi quippe tres Alexandrinæ ecclesiarū cle-
rici auctores huius hæreseos extiterūt. L V C. dixit. Quispiā eos negās fuisse susceptos: quomodo reuincetur?
OR. dixit. Sup̄sūt adhuc hoīes qui illi synodo interfuerunt. Et si hoc parū est: quia p̄pter tēporis antiquitatē ra-
ri admodū sunt: & i omni loco testes adesse nō possūt: legamus acta & nomina episcoporū synodi Nicenæ: & hos
quos supra diximus fuisse susceptos seripisisse omouision iter cæteros repiemus. L V. dixit. Si potes ostēde post
synodū nicenā illos in p̄fidiā declinasse. OR. dixit. Recte p̄posuisti. Solent enī oculis clausis denegare: qui cre-
dunt factū esse qd̄ nolunt. Sed quomodo postea declinarūt: propter quos synodus cōgregata est? Et quorū epi-
stolæ & libri ipietatis ante synodū editi usq; ad presentē diē durēt? Igit̄ cū illo tēpore treceti & eo amplius epi-
scopi paucos hoīes: quos sine dāno ecclesiarū abiicere poterāt susceperint: miror quosdā nō certe nicenæ fidei se-
ctatores tāta duritiā existere: ut tres cōfessores de exilio reuertētes nō putent id ob totius orbis salutē necessita-
te facere debuissē: quod tot & tales uiri uolūtate fecerūt. Sicut dicere cœperamus post reditū cōfessorū in Ale-
xadrina postea Synodo cōstitutū est: ut exceptis auctoribus hæreseos: quos error excusare nō poterat: p̄nitē-
tes ecclesiarū sociarent: nō qd̄ episcopi possent esse: qui hæretici fuerāt: sed qd̄ cōstaret eos: qui recipentur: hære-
ticos nō fuisse. Assēsus est huic sententiæ occidēs: & p̄ tā necessariū cōciliū & sathanæ faucibus mūdus ereptus est
Ventū est ad asprimū locū: i quo aduersū uolūtate & p̄positū meū: quo corde bono erga Lucifeg: sū: secus qc̄q;
dicere: q̄ & illius meritū & mea humanitas possit existimari. Sed quid faciā: ueritas os referat: & inuitū longius
ad loquēdū pectus ipellit. In tali articulo ecclesiarū: in tanta rabie luporū segregatis paucis ouibus reliquū gregē
deseruit: bonus quidē ipse pastor: sed multā prædā bestiis relinquit. Prætereo illa quæ quidā ex maledicis qua-
si satis firma defendūt: hoc illū nō amore ecclesiarū: sed nominis in posteros trāmissione fecisse: nec non & simul-
tate quam aduersus Eusebium propter Anthiocenam dissensionem susceperat: nihil istorum de tali uiro credo:
unum quod etiam in præsentī constat: eloquar: uerbis cum a nobis dissentire nō rebus: sed eos quidem recipiat
qui ab arrianis baptisma consecuti sunt. L V C I. dixit. Quālonge alia: & nūc intelligo: error magis q̄ spei profi-
cientia mihi ante asserebantur. Verum gratias ago Christo deo: qui in pectus meum ueritatis lumen i fudit: ne
adhuc ore sacrilego uirginē eius scortum diaboli clamarē. Restat unum quod queso ut differas: quod aduersū
Hilariū dicēdū sit: q̄ nec baptizatos qd̄ recipiat ab arrianis. OR. THO. dixit. Hilarius cōdiaconus de ecclesia
recessit

Ariminen. synod.
Valens Vrsatius

Quotusquisq;

recessit solus: quæ ut puta turba sit mundi: neq; eucharistiam conficere potest: episcopos & presbyteros non habes: neq; baptisma sine eucharistia tradere. Et cū iā homo mortuus sit: cū hoīe pariter interiit & secta: quæ post se nullū clericū diaconus potest ordinare. Ecclesia autē non est: quæ nō habeat sacerdotē. Sed omīssis paucis hominibus: qui ipsi sibi & laici sunt & episcopi: ausculta quid de omni ecclesia sentiendū sit. LVCL. dixit. Tribus ut aiunt uerbis rē istā grandē dissoluisti: & quidē dū loqueris uideor mihi tecū facere. Si uero obticueris nescio quid rursum scrupuli nascit: quare ab hæreticis baptizati suscipiunt. ORTHO. dixit. Hoc est quod & ego dixi ausculta quid de omni ecclesia sentiendū sit. Iste enī (ut ais) scrupulos multos titillat. Et lōgus fortasse ero enarrandū: uerū tāti est lucrū ueritatis: ut nō sileā. Archa Noe ecclesiæ typus fuit. Dicente Petro apostolo. In archa Noe pauci. i. octo animæ saluæ factæ sunt p̄ aquā: quod & nos nunc similiter baptisma saluos faciat. Vt in illa oīum aīaliū genera: ita & in hac uniuersarū & gentiū & morū homines sūt. Vt ibi pardus & hædi: lupus & agni ita & hic iusti & peccatores. i. uasa aurea & argentea cū ligneis & fictilibus cōmorant. Habuit archa nidos suos: habet ecclesia plurimas nationes. Octo animæ hoīum in archa Noe secutæ sunt. Et nobis Ecclesiastes iubet dare partes septē: dare partes octo. i. credere utriq; testamento. ideo quidā psalmi pro octaua scribunt. Et p̄ octo nos uersus: qui singulis litteris subiecti sūt: i. cētésimo decimo octauo psalmo iustus erudit. Beatitudines quoq; quas dominus discipulis in mōte pnūcians ecclesiā demōstrauit: octo sunt. Et Ezechiel i. adificationē tēpli octo nariū numeꝝ assumit. Multaq; in hunc modū p̄ scripturas significata reperies. Emittit itaq; de archa Coruus: & non rediit. Et postea pacē terræ colūba denūciat. Ita & in baptisate ecclesiæ deterrimo alite expulsio. i. diabolo: pacē terræ nostræ colūba spiritus sancti nunciata: triginta cubitis incipiens: & usq; ad unū cubitū paulatī decrescens archa construit. Similiter & ecclesia multis gradibus consistens: ad extremū diaconis presbyteris: episcopisq; finit: periclitata est archa i. diluio: periclitat ecclesia i. mūdo. Egressus Noe uineā plantauit: & bibens de ea inebriatus est. Natus quoq; in carne Christus: & ecclesiā plantauit: & passus est. Nudatū patrē irrisit: maior filius: & minor tenuit: & deū crucifixū illuserūt iudæi: & honorauerunt gētiles. Dies me deficiet: si oīa archæ sacramēta cū ecclesia cōponēs edisserā. Qui sint iter nos aquilæ: qui colūbæ: qui leones: qui cerui: qui uermiculi: qui serpētes: quod ad presens negociū pertinet breuiter expediā. Oō solū in ecclesia morant oues: nec mūdæ tantum aues uolitant: sed frumentū in agro seritur: & inter nitentia culta.

Lappæq; tribuli & steriles dominantur auenæ.

Quid faciat agricola? Auellat loliū: Sed tota pariter messis euerit. Quotidie industria rusticana aues sonitu abigit: imaginibus exterrit: hinc flagello crepitat: hinc formidines tendit. Attamē aut ueloces capræ: aut lascius onager incurrit: hinc in effossa horrea mures frumenta cōportant: hinc frequē agmine segētē formica populatur: ita res se habet. Nemo securus agrum possidet. Dormiente patte familias inimicus homo zizaniā superseminauit: ad quā eradicandā cū serui ire proponerent: dominus prohibuit: sibi seruans palearū & frumētī discretionē. Hæc sunt uasa iræ & misericordiæ: quæ in domo dei ab apostolo predicant. Veniet ergo dies quando thesauro ecclesiæ aperto proferet dominus uasa iræ suæ: quibus exeuntibus sancti dicent. Ex nobis exierūt: sed nō erant ex nobis. Si enī fuissent ex nobis: mansissent utiq; nobiscū. Nemo potest Christi palmā sibi assumere: nemo ante diē iudicii de hominibus iudicare. Si enī iā mūdā est ecclesia: quid domino reseruamus? Est uia quæ uidetur apud homines recta: nouissima autē eius ueniunt in profundū inferni: hoc iudicii errore quæ potest esse certa sentētia? Conatus est beatus Cyprianus cōtritos lacus fugere: nec bibere de aqua aliena. Et iccirco hæreticos: baptisma reprobans: ad Stephanū tunc romanæ urbis episcopū: q̄ a beato Petro. xxvi. fuit: super hac re africanā synodū indixit: sed conatus eius frustra fuit. Deniq; ipsi episcopi q̄ rebaptizādos hæreticos cū eo statuerant: ad antiquā consuetudinē reuoluti nouū emisere decretū. Quid faciamus? Ita est: nobis maiores nostri: & illis sui tradidere maiores. Sed qd de posterioribus loquar? Apostolis adhuc in sæculo supstitibus adhuc apud iudæā Christi sanguine recētī fantasma domini corpus asserbat. Gallatas ad obseruationē legis traductos apostolus iterū parturit. Corinthios resurrectionē carnis non credentes pluribus argumentis ad uerū iter trahere conat. Tunc Simon magus & Menander discipulus eius dei se asseruere uirtutes: tunc Basilides sumū deū: Abaxas cū trecētis sexagintaquinque editionibus cōmentatus est: tunc Nicolaus qui unus de septem diaconibus fuit: die noctuq; nuptias faciens obscenos quoq; auditu erubescendos coitus sōniauit. Taceo de iudaismi hæreticis: qui ante aduentū Christi legē traditā dissiparunt: quod Dosiceus Samaritanorū princeps prophetas repudiavit: quod Saducei ex illius radice nascentes etiā resurrectionē carnis negauerūt: quod pharisæi a iudæis diuisi propter quasdam obseruationes superfluas nomen quoq; absidio susceperunt: quod Herodiani Herodē regē susceperūt pro Christo. Ad eos uenio hæreticos: qui euangeliā lanauerunt. Saturninū quēdā & Orphitū & Chaldæā & Theoitū & Carpocratē & Cheritū & huius successorē Hebionē & cæteras pestes: quorū plurimi uiuēte adhuc Ioāne apostolo eruperūt: & tamen nullū eorū legimus rebaptizatū. Quoniā autē talis uiri fecimus mentionē: de apocalypsi quoq; eius approbemus hæreticis sine baptisate debere penitētiā cōcedi. Angelo ephesi deserta charitas iputatur: in angelo p̄gamenæ ecclesiæ idolatretū eius et nicolaitarū doctrina reprehendit: itē apud angelū thaidiatirorū hie zabel prophetissā: et simulacrorū escæ & fornicationes i erepant. Et tamen omnes hos ad penitētiā dominus hortat sub cōmīatiōe quoq; futuræ pœnæ nisi cōuertant. Nō aut cogeret pœnitere: si nō eēt pœnitētibus ueniā cōcessurus. Nūqd dixit rebaptizent q̄ i nicolaitarū fidē baptizati sūt: uel iponāt eis manus: q̄ eo tpe apud p̄gamos crediderūt: qd disciplinā tenebāt Baalin. Qui potius age inq̄t penitētiā: sin aut ego ueniā tibi cito: & pugnabo tecū i rōphea oris mei. Verū si uoluerit hi q̄ ab Hilario instituti sūt: & oues sine pastore eē cœperūt: ea de scripturis p̄ferre: q̄ btūs Cypriāus ad hæreticos bapti

zandos in epistolis suis reliquit: Sciunt illū non eos qui se sequi noluerunt sententiā odisse. Siquidē in comu-
nionē eorū permanlit: qui sententiā suā contraierant: sed hortatū potius fuisse propter Nouatū: & alias tūc hæ-
reses multas enascentes: ne quisq̄ ab eo sine dānatione erroris sui reciperet. Sermonē deniq; suū quē super hac
re ad Stephanū romanū pontificē habuit: tali fine cōpleuit. Hæc ad cōscientiā tuā frater charissime & pro ho-
nore comuni & pro simplici dilectione protulimus credentes etiā tibi religionis tuæ & fidei ueritate placere: q̄
& religiosa pariter & uera sunt. Cæterū scimus quosdā quod semel ibiberūt: nolle deponere: nec propositū suū
facile mutare: sed saluo inter collegas pacis & cōcordiæ uinculo quedā ppria quæ apud se semel sunt usurpata
retinere. Quia in re non uim cuiq; facimus: aut legē damus q̄do habeat i ecclesia administratio uoluntatis suæ
arbitriū suū libere: & unusquisq; sit prepositus rationē acti sui domino redditurus. Ad Iouinianū quoq; de hæ-
reticis rebaptizandis scribens: in fine libelli sic locutus est. Hæc tibi breuiter pro nostra mediocritate rescripti-
mus frater charissime: nemini prescribētes aut preiudicātes quo minus unusquisq; episcopos quod putat faci-
at: habens arbitrii sui liberā potestātē. Nos q̄tū in nobis est: propter hæreticos cū collegis & episcopis nostris cō-
tendimus: cū quibus diuinā cōcordiā & dominicā pacē tenemus: maxime cū apostolus dicat. Siquid autē pu-
tauerit contentiosos esse: nos talē consuetudinē non habemus: ne ecclesia dei scindat̄ a nobis patienter & leniter
charitas animi: collegii honor: uinculū fidei: cōcordia sacerdotū est. Præterea aliud quiddā inferimus: aduersū
quod ne mutire quiddā audeat Hilarius deucapolim urbis. Si enim hæretici baptismā nō habent: & ideo bap-
tizandi ab ecclesia sunt: quia in ecclesia nō fuerunt. Ipse quoq; Hilarius non est christianus. In ea quippe ecclesia
baptizatus est: quæ semp ab hæreticis baptismū recepit: ante q̄ Ariminensis synodus fieret: ante q̄ lucifer exula-
ret. Hilarius romanæ ecclesiæ diaconus ab hæreticis uenientes in eo q; prius acceperāt: baptismate suscipiebat.
Nisi forte tantū arriani hæretici: & ab iis aliū baptizatū recipere nō licet: ab aliis licet. Diaconus eras o Hilari: &
Manichæos recipiebas. Diaconus eras: & Hebionis baptismā cōprobabas repēte postq̄ exortus ē Arrius totus
tibi displicere cœpisti. Segregas te cū tuis seruulis: & nouū balneū apis. Si te angelus aliq; aut apostolus bap-
tizauit: nō refringo: quod sequeris. Si uero i sinu meo natus: si ubiq; meorū lacte nutritus: aduersū me gladium le-
uas: redde quod dedi. Et esto si potes: aliter christianus. Meretrix sū: sed tamē mater tua sū. Nō seruo unius tho-
ri castitatē: talis erā q̄do conceptus es: cū Arrio adulteriū cōmitto: feci: & antea cōpar cū Hebione: cū cherintho:
Nouato: hos amplexaris: hos in matris tuæ domū iā adultos recipis. Nescio quid te unus adulter offendat: q; si
negandū quispiā putauerit hæreticos a maioribus nostris semp fuisse susceptos: legat beati Cypriani epistolas:
in quibus apud Stephanū romanæ urbis episcopū inueteratæ cōsuetudinis lacerat errorē: legat & ipsius Hila-
rii libellos: quos aduersū nos de hæreticis rebaptizandis edidit: & ibi reperiet ipsū Hilariū cōfiteri a Iulio: Marco:
Siluestro: & cæteris ueteribus episcopis: similiter in pœnitentiā omnes hæreticos susceptos: nec tamen sibi & ue-
ritati māsuetudinē preiudicare debere. Synodus quoq; Nicena: cuius paulo ante fecimus mētionē: omnes hæ-
reticos suscepit: exceptis Pauli Samosatēni discipulis: & quod his maius est: episcopi Nouitianos: si cōuersi fue-
rint presbiteri gradū seruāt: quæ sentētia & Luciferū i pugnat: & Hilariū: dū idē & clericus est & baptizatus. Po-
terā diē istiusmodi eloquio ducere: & oēs ppositionū riuulos uno ecclesiæ sole siccari. Verū quia tam multū ser-
mocinati sumus: & prolixitas cōcertationis audientū studia lassauit: breuē tibi apertaq; animi mei sententiā p-
ferā in illa esse ecclesia pmanendū: quæ ab apostolis fūdata: usq; ad diē hanc durat. Si cubi audieris eos: qui di-
cūtur christi: nō a domino Iesu christo: sed a quoq; alio nūcupari: ut puta Martionitas: Valentinianos: Monten-
ses: siue Cāpates: scito nō ecclesiā christi: sed antichristi esse synagogā. Ex hoc enī ipso quod postea instituti sunt:
eos se esse idicāt: quos futuros apostolus prenūciauit. Ne etiā ipsi sibi blādiant̄: uel si de scripturarū capitulis ui-
dent sibi affirmare: quod dicūt: cū & diabolus de scripturis aliq; sit locutus: & scripturæ nō in legēdo cōsistant:
sed i intelligēdo: alioquin si litterā sequimur: possumus & nos quoq; nouū nobis dogma componere: ut assera-
mus in ecclesiā nō recipiendos qui calciati sint: & duas tunicas habeāt. LUCIFERIANVS dixit. Nō te uicisse
æstimes: uicimus utriq; uterq; nostrū palmā refert: tu mei: & ego erroris: utināq; mihi sic sepe disputare cōtin-
gat: ut ad meliora proficiens deserā: quod male tenebā. Vnū tamen tibi cōfiteor: quia mores meorū: apprime no-
ui: facilius uinci posse: quā psuaderi.

Beati Hieronymi presbyteri ad Cresiphontē de libero arbitrio cōtra Pelagianos hæreticos: qui dei gratiæ ad-
uersantes cuncta ad humanam referunt uoluntatem. Epistola. XV.

NON Audacter: ut falso putas: sed amanter studioseq; fecisti: ut nouā mihi ex ueteri mitteres quæ-
stionē: quæ ante litteras tuas plærosq; in oriēte decepit: ut p simulatā humilitatē supbiā disceret:
& diceret cū diabolo: In cælū ascēdā: sup sydera cæli ponā thronum meū: & ero similis altissimo.
Quæ enī potest admissa maior esse temeritas: q̄ dei sibi nō dicā similitudinē: sed equalitatē uēdi-
care: & breui sentētia oīum hæreticorū uenena cōplecti: quæ de philosophorū & maxie Pythagoræ & Zeno-
nis principis stoicorū fōte manarūt: Illa enī eorū quæ græcæ appellāt τωον nos perturbationes possumus dice-
re: ægritudinē uidelicet & gaudiū: spem & metū: quorū duo præsentia: duo futura sūt. Asserūt exinaniri & extir-
pari posse de mētibus: & nullā fibrā radicēq; uitiorū in homine omnino residere meditatione & assidua exerci-
tatione uirtutū. Aduersū quos & peripatetici qui ex Aristotelis fonte descendunt: fortissime disputant: & acade-
mici noui quos Tullius sequit̄: & eorū non dico res quæ nullæ sunt: sed umbras & momenta subuertunt. Hoc
est enī hominē ex homine tollere: & in corpore constitutū esse sine corpore: & optare potius q̄ docere: dicente
apostolo. Miser ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius: Et quia epistolaris breuitas non potest
omnia comprehendere: strictim tibi uitanda describam. Vnde & illud uirgilianum est.

Hinc